

PERINNÖLLISTEN SAIRAUKSIEN JA VIKOJEN VASTUSTAMINEN

Päivi Rantasalo

Monen rodun kohdalla ovat erilaiset periytyvät viat ja sairaudet vaatineet yhä enemmän kasvattajien huomiota osakseen. Joskus tuntuu siltä, ettei enää voida keskittyäkään varsinaiseen "jalostustoimintaan", kun kaikki energia tärvääntyy käytettäessä koiria eläinlääkärin tutkimuksissa ja pohdiskeltaessa sairauksien suhteen mahdollisimman riskittömiä jalostusyhdistelmiä.

Koiranjalostuksen ei tulisi olla näin negatiivisesti painottunutta. Ikävään nykytilanteeseen on jouduttu, kun rotujen jalostusmateriaali on käytännössä supistunut epätarkoituksenmukaisen pieneksi. Muitakin eläinlajeja - ja varsinkin hyötyeläimiä - koskevista tutkimuksista tiedetään vallan hyvin, että eläinten liiallinen "sukulaistuminen" väistämättä tuo mukanaan ongelmia. Jalostusmateriaalin supistumista, eli koirien "sukulaistumista" tapahtuu paitsi perinteisen suku- ja linjasiittämisen myötä, myös rodun vääristyneen jalostusrakenteen vaikutuksesta. Viimeksi mainittu tapa on sikäli vielä kiusallisempi, että se pidempään jatkuessaan käytännössä johtaa koko rodun umpikujaan.

Rodun jalostusmateriaali vääristyy, mikäli siitosyksilöiden lukumäärä on pieni. Käytännössä tämä on tilanne monasti ainakin siinä vaiheessa, kun Suomeen tuodaan jokiin uusi rotu. Lähtökohdiltaan kapea asetelma vääristyy vielä enemmän, kun siitokseen käytettävien urosten ja narttujen lukumäärä on epäsuhtainen. Saman uroksen voidaan antaa astua useampia narttuja, jolloin tuloksena on rodun kannan kokoon nähden liian paljon saman koiran jälkeläisiä. Inhimilistähän tuo on, että joku hyvä uros saa runsaasti pentuja, mutta rodun tulevaisuutta ajatellen on tällainen toiminta kovin lyhytnäköistä. Mikäli tuntuu siltä, että ei muita käyttökelpoisia uroksia ole kuin ne samat, joita jo on runsaasti käytetty, on rodun edun nimissä parempi jättää pentue sillä kertaa tekemättä. Samaa perua olevan koiramateriaalin "monistaminen" tuo sattumanvaraisesti joidenkin perintötekijöiden vaikutuksen korostuneesti esiin. Osa näistä korostuvista perintötekijöistä on väistämättä vaikutukseltaan haitallisia. Sattumankauppaa Oalostuksellaemme tässä vaiheessa kykene hallitsemaan tilannetta) alkaa rodussa ilmetä erilaisia perinnöllisiä ongelmia.

Periytyvien ongelmien vastustamista ajatellen on Kennelliitto ottanut käyttöön erityisen "perinnöllisten

vikojen ja sairauksien vastustamisohjelman" eli nk. PEVISA -ohjelman. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että pentueen rekisteröinnin yhteydessä asetetaan sen vanhemmille tiettyjä erityisvaatimuksia. Voidaan esimerkiksi edellyttää, että vanhemmat on virallisesti lonkkakuvattu tai silmätarkastettu. Lisäksi joiltakin roduilta vaaditaan, että lonkkakuvauksen tuloksen on oltava suhteellisen normaali, kovin huonolonkkaisen koiran (esim. E) jälkeläisiä ei ollenkaan rekisteröidä. Samoin voidaan vaatia, että koiran silmissä ei saa olla pahoja periytyviä vikoja.

PEVISA -ohjelma voidaan rotujärjestön anomuksesta hyväksyä sellaisille roduille, joilla on hyväksytty jalostuksen tavoiteohjelma. Tavoiteohjelmassa tulee selvittää rodun historia, kannan kehitys muualle maailmassa ja meillä Suomessa, nykytilanne, tärkeimmät jalostuksen tavoitteet sekä keskeiset vastustamiskohteet ja lisäksi menetelmät, joilla asetettuihin päämääriin pyritään Kennelliiton kanta on, että PEVISA-tyyppisiä rekisteröintirajoituksia voidaan hyväksyä vain sellaisille roduille, joiden harrastajat ovat osanneet harkita rotunsa tilannetta kokonaisuutena. Ei ole tarkoituksenmukaista keskittyä esim. pelkkien lonkkanivelten "jalostukseen". Rodun jalostuksen tavoiteohjelma sekä esitettävä PEVISA -ohjelma tulee ensin hyväksyä yhdistyksen yleisessä kokouksessa. Mikäli kyseessä on harrastava yhdistys, tulee esitykset lisäksi hyväksyä myös rotujärjestön yleisessä kokouksessa. Kennelliitossa asiaa käsittelee jalostustieteellinen toimikunta ja rodun PEVISA -ohjelman hyväksyy lopullisesti Kennelliiton hallitus. Sekä yhdistyksen että rotujärjestötasolla tulee esitykset hyväksyä vähintään 2/3 enemmistöllä tai yksikertaisella ääntenenemmistöllä kahdessa perättäisessä kokouksessa.

PEVISA -ohjelmaan liittyminen on kuitenkin tulkittava tavallaan hätäratkaisuksi. Mikään tae rodun tulevasta terveestä kehityksestä se ei ole. Ei ole mitään järkeä uhrata suuria ponnistuksia esim. lonkkavian kuriin saattamiseen ja samanaikaisesti sallia niin epätarkoituksenmukaisen jalostuskannan muodostuminen, että rotuun pääsee leviämään jokin muu yhtä kiusallinen vika. Ojasta allikkoon on turha pyrkiä.

Kaikissa roduissa on vikoja, se kuuluu elämän kehityksen luonteeseen. Ei ole kasvattajan syy, mikäli